

K0839

**A MAGYAR NÉPI
IPARMŰVÉSZET
REMEKEI**

1953 - 1983

A népi iparművészet — napjaink népművészete — a sokszázados hagyomány szerves folytatása. Valamikor a nép a maga szegénységében is iparkodott megszépíteni környezetét, használati darabjait. Képzelderejéről és tehetségéről tanúskodnak a múzeumokban és tájházakban látható tárgyak. A népművész csaknem mindig névtelen maradt. Nem is tartotta magát a mai értelemben vett alkotónak, hanem csupán a közösségi ízlés kifejezőjének. Társadalmunkban megszűnt a falvak elszigeteltsége. A népművész népi iparművésszé, tudatos alkotóvá vált, akinek már nevét is ismerjük. Művészetével nemcsak szűk közösségét, hanem egész népét szolgálja, amely igényt tart korszerű alkalmazásban, magas művészi szinten készült alkotásaira. A népi hagyomány széleskörűen kihat esztétikai kultúránkra. Éppúgy érvényesül az öltözködésben, mint az otthon használati és dísz tárgyaiban. A népi iparművészet iránti érdeklődés itthon és külföldön arról tanúskodik, hogy ennek a művészetnek megvan a maga sajátos hangulata, varázsa. Képeink a Népi Iparművészeti Tanács gyűjteményében lévő válogatott alkotásokat mutatnak be. Megfigyelhetjük, milyen ötletesen alakulnak át a régi paraszti és pásztorélet tárgyai mai életünk mindennapi tárgyaivá.

Szöttesek

1. **Lakócsai takaró.** — Készítette Borbás Mihályné, a Népművészet Mestere (Lakócsa). Baranya megye a színes szöttesek hazája. Ezek egyik szép változata a lakócsai szöttes. A takaró szövésmintáját a széles sávokban elhelyezett, dúsan mintázott, ritmikus közökben megjelenő, erősen ki-domborodó ornamentika jellemzi.
2. **Kétoldalas sárközi futó.** — Készítette Széles Józsefné, népi iparművész (Decs). A Tolna megyei sárközi szöttesek jellegzetessége a „csibeszemes” minta. A futón nemcsak a sorok páratlan harmonikus rendben való váltakozása és a művészi érzékkel készített rojtkötés gyönyörköd-tet, hanem az a mesteri kivitelezés is, amelynek eredménye-ként a szöttes egyik oldala piros, a másik fekete.
3. **Bogos szövésű futó.** — Készítette Oláh Mihályné, népi iparművész (Pocsaj). Az egyszerű szöttesek mellett

kedveltek a sokféleképp mintázott, cifrázott szőttesek is. Ilyen változatosságot mutat az alföldi futó, fodros szövésű, bogasan szőtt, erősen kidomborodó mintasoraival. Széleit mesterien kötött rojtsor zárja.

4. **Paszabi falvédő.** — Készítette Czomba Pál, a Népművészet Mestere (Paszab). A nyírségi szőttesekre a művészi mértéktartás jellemző. A falvédőn a növénymotívumokból álló csíkok szép aránya nemes, kiegyensúlyozott hatást kelt.
5. **Hevesi száda függöny.** — Készítette Magyar Istvánné, népi iparművész (Heves). A helyi hagyományok korszerű alkalmazásának kimagasló példája ez a munka. A tömör, az áttetsző és az aszúrral finoman áttört felületek ritmikus játéka új színt, hangulatos környezetet ad az otthonnak.

Hímzések

6. **Hódmezővásárhelyi terítő.** — Készítette Sárosi Mihályné, a Népművészet Mestere (Hódmezővásárhely). A gránátalmás terítőre jellemző a helyi hagyomány szerinti finom árnyalás. A barna számos változata adja meg az alaphangot, amelyet alig bont meg egy-egy halkszavú bordó vagy kék részlet.
7. **Baranyai terítő.** — Tervezte Békés Lajosné, népi iparművész, kivitelezte Hátori Győzőné (Pécs). A baranyai népviselet hímzésmintáira emlékeztet a körbefutó, tömör, szigorúan geometrikus díszítménykoszorú. Belsejéből színes virágocskák villannak elő. Ezek éppúgy feloldják a koszorú geometrikus merevségét, mint a kétoldalt lazán hozzájuk kapcsolódó, kis virágdíszek. A darab szépségét fokozza a szálhúzásos, fehér pamuttal mintásan subrikált, széles rece.
8. **Rábaközi falvédő.** — Készítette Beszprémi Józsefné, népi iparművész (Sárvár). A falvédő fő motívuma a lepedőszélek hagyományos mintáiból felelevenített, díszes kehelyből kiemelkedő gránátalmás, szegfűs virágtő. A kehely

két oldalánál különlegesen megformált madarak helyezkednek el. A sokféle öltéssel készült hímzést alul vertcsipke-szegély zárja le.

9. **Keresztszemes, vagdalásos palóc futó.** — Készítette Bárdos Sándorné, a Népművészet Mestere (Recsk). A darab példázta, hogy a kizárólag szálszámoláson alapuló, egyszerű hímzémegoldások nem maradnak el szépségben a szabadrajzú hímzések mögött.
10. **Alföldi szűrhimzéses terítő.** — Készítette Csíkos Sándorné, a Népművészet Mestere (Karcag). Az alföldi cifraszűrök hagyományos, dúsan hímzett ornamentikája jelenik meg a posztóterítőn. A rozmaringlevelek könnyed hajlékonysággal egymáshoz símulva ölelik körül a bokorvirágok és folyódíszek motívumait. A zsúfoltságot feloldja a minták sajátos szín- és formaritmusa.

Fazekasság

11. **Fekete fazék.** — Készítette ifj. Fazekas Lajos, a Népművészet Mestere (Nádudvar). A hagyományos alföldi „füstös”, feketére égetett, legelterjedtebb népi főzőedény formáját mutatja. Helyenként kavicsal fényesre csiszolt felületét egy-egy mélyebben bevéselt, vízszintesen körülfutó vonal tagolja. A fazék formájával összhangot alkot az egyszerű geometrikus díszítés.
12. **Mázaskorsó.** — Készítette Busi Lajos, népi iparművész (Mezőtúr). A nagyméretű korsó különösen szép formája és mintázata az alföldi fazekasmesterség legrégebbi hagyományait eleveníti fel. A nemes formát „fröcskölés” díszíti: az alapszínre annak sötétebb árnyalatai kerültek.
13. **Két cserépfigura.** — Készítette Kiss Andrea, népi iparművész. (Budapest). A két korongolt népi figura megformálása kedves közvetlenségű. Országszerte igen népszerűek voltak a hasonló humoros ábrázolások.

14. **Pálinkáshordó két figurával.** — Készítette Sz. Nagy István, népi iparművész (Karcag). — Ízes népi humor elevenedik meg a hordón ülő két alakon. Tartásuk, vídám arckifejezésük a hordó tartalmára utal.
15. **Boroskészlet.** — Készítette Kósa Klára, népi iparművész (Mezőtúr). Díszítménye a magyar népi fazekasságra annyira jellemző lendületes vonalvezetéssel, „írókázás”-sal készült. A körülfutó növényi elemeket is sötétbarna írókavonal szegélyezi. Ugyanígy készültek a jellegzetes feliratok.

Faragások

16. **Tulipános falikép.** — Készítette Schmidt Sándor, népi iparművész (Vásárosnamény). A hagyomány korszerű továbbfejlesztésének kimagasló példája. Formaképzése és kompozíciós rendje vésett technikájával összhangban mértani egyszerűsítést, ugyanakkor gazdag változatosságot mutat.
17. **Szarunyaklánc.** — Készítette Chemez Árpád, népi iparművész. (Biatorbágy). A dunántúli pásztorfaragók szaruból és csontból készített óraláncai nyomán készült. Ezekre emlékeztetnek a kis karikákkal összekapcsolt, csipkézett, áttört lapocskák éppúgy, mint a művészien komponált, változatos díszítésű lógó medália.
18. **Figurális falikép.** — Készítette Nagy Ferenc, a Népművészet Mestere (Tab). A csaknem körplasztikus, virágok közé ékelt, tömötten megformált mozgalmas dombormű lakodalmas menetet ábrázol. Az erőteljesen megformált alakok egyéni vonásaikkal tűnnek ki.
19. **Dohánytartó doboz.** — Készítette Serényi László, a Népművészet Mestere (Pécs). A pásztorvilágban általánosan elterjedt dohánytartók formáját fejleszti tovább. Domború faragású, finom hajlatú, gazdag növénydíszítménye a dunántúli ornamentika felépítését és motívumkincsét őrzi.
20. **Ólomberakásos sakk-készlet.** — Készítette Guszinger Antal, népi iparművész. (Dombóvár). A sajátosan

stilizált figurákat és az azokat tartalmazó doboz peremét egyszerű, geometrikus mintázatú ólomberakás övezi.

Kismesterségek

21. **Festett szék.** — Készítette Holló László, népi iparművész (Jászdózsa). A mai környezetbe is hangulatosan illeszkedhet a faragott, festett, „hegedű” hátú, szívformával át-tört, becsapolt lábú szék. Támláján a kehelyből két oldalra kiemelkedő virágok fölé páros madár került.
22. **Étkezőkészlet csontból, szaruból és fából.** — Készítette Nagy Imre, népi iparművész (Debrecen). Az ovális fatál rusztikus faragású. Azon helyezkedik el a fanyelű csontkés, a csont-szalvétagyűrűvel. A gömbfejű faállványon, mint ágason függ a fából, csontból és szaruból összeillesztett három fűszertartó. A kismesterség változatos hagyományos formavilága és technikai találkoznak itt a mai környezetesztétikai felfogással.
23. **Kékfestő anyagok.** — Készítették Nagy József (Tolna) és Kovács Miklós (Tizsakécske), népi iparművészek. A valamikor kékfestő műhelyekben készült anyagok jelentős szerepet játszottak a népviseletben. Fadúcokról nyomták elő a változatos mintákat, és ez most is így történik. A kékfestő anyagok ma is népszerűek az öltözködésben és a lakásberendezésben. Különösen kedvelik az aprómintás, szélesebb szegélydíszrel gazdagított anyagokat.
24. **Szironyozott női bőrtáska és pénztárca.** — Készítették Honfi Péter és Honfiné, Mihalovics Ildikó, népi iparművészek (Budapest). A pásztorművészet a bőrtarisnyák, erszények készítésében is remekelt. Ezek nyomán készült a mai igényeket is messzemenően kielégítő női táskák és pénztárca, amelyek különösen szép formájukkal, lyuggatott, csipkézett, bőrfonatos megoldásaikkal és főképp a mindkét darabon finoman alkalmazott színes szirony- (bőr) varrással tűnnek ki.

Szövegét írta: Lengyel Györgyi
A felvételeket készítette: Szabó Mihály
Grafika: Katona László
Szerkesztette: B. Zsédenyi Judit

© Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1984.